

BCU Cluj / Central University Library Cluj

(XXVII.)

A Tsászári és Királyi Felség' Kegyelmevel

Indúlt BÉTSBÖL Pénteken 3. Aprilisben. 1795.

Hadi Történetek.

A' *Genua és Corsica között esett tengeri tsatá-
rol: —*

Livornóból így irtak erről Mártz. 18-di-
kán: — „Minekutánna mi az *Ánglusok és Frantziák*
között történt tengeri tsatázásnak kimenetele felett
nehány napokig egész bizonytalánságban lettünk vól-
na, és az alatt *Genuából*, a' *Frantziákra* nézve gyak-
ran kedvező híreket vettünk volna: végre ma az
Ánglus Kurázsis nevű 74 ágyus hadakozó hajó,
a' mi kikötő-hellyünknek öblibe bé-érkezék. Ötet,
minden árbotz-fái és vitorlái öszve-romolva el-hull-
va lévén, két Fregátok, kötelinél fogva hozták, egyik-
től vezetettvén, a' masiktól pedig kísértetvén. A'
szélvész és tenger-hánykodás azonban még ekkor is

C c

tartván, lehetetlen volt a' hir-adásai ezen hajókról a' szározra embert ki-szállítani; mellyhez-képpett az itt lévő *Anglus* Követ, a' tsatának kimeneteléről való tudossittatást nyughatatlanul várván, 18 kurázsiss hajós legényeket fogadott-meg, a' kik egy hajótskába bé-tülvén, a' meg-érkezett tengeri hajókhöz bé eveztek, és az öszve-lövöldöztetve lévő *Anglus* hajó' Kapitányától, ilyen hir-adást hoztak visszsa a' *Consulhoz*: — „

„ Nagy gyönyörűséggel jelentem az *Urnak*, a' *Caira* nevű 80, és *Censeur* nevű 74 ágyus Frantzia hadi hajóknak az ezen hónapnak 14-dikén történt tengeri tsatában lett el-fogattatásokat. Az első ezek közül még 13-dikban, a' midőn a' mi hajós feregünk a' Frantziák ellen közönséges vadászatot tartott, a' mi *Agamemnon* nevű 64 ágyus *Lineás* hajónkal tsatába elegyedvén, a' maga árbotz-fáinak egy részit még ekkor el-vesztette, és egy *Fregát* által kötélnél fogva vezettette-ki magát a' tsatázó rendből: más nap pedig a' több hadakozó hajók' sorából egészfzen külön válóztatván, a' *Censeur*' gondviselése alá bizattott; a' midőn őket ketten e' szerént tsak magokra lenni, a' mieink eszekbe vették. Admirál *Hotham* tehát 14-dikben, már ekkor a' szél is kedvezőbb lévén, ámbár a' Frantziák hadi rendbe nem állottanak is, ismét közönséges vadászatot rendelt ellenek. Egyszersmind *Kapitány* és *Bedford* nevű két hadi hajóinkat, különösen olyan tzállal rendeltette-ki, hogy a' feljebb említett külön-vált két Frantzia hajókat támodgyák-meg; a' mi meg is történt ugyan, hanem a' Frantziák is olyan keményen tüzeltenek, hogy az *Anglus* hajók igen meg-károsittatván, nékiek békét hagyni, és végre magokat visszsa vonni kéntelenítették. Az után az *Illustrissimus* és *Kurázsiss* nevű hajókat indította Admirál *Hotham* a' már fokszor említett két Frantzia kajók ellen. A' heves tsata ismét 3 oráig tartott, és a' Frantziák ezekkel a' két *Anglus* hajókkal is igen rutul bántanak: hanem már a' Frantzia hajók is erőssen öszve rontatva lévén, a' Vitorlákat le-botsátották, és magokat meg-adták. A' mi *Illustrissimusunk* is éppen olyan keményen öszve vagy

mellé küldözi ki szélső posztyait. — Ez a' jobb szárnya az ellenség táborának, itt az *Emmerichi*, *Anholti*, és *Iffelburgi* vidékeken a' Feldmarschallájtánánt *Bruglach* vezetés: alatt lévő *Austriai* seregekkel verekedik. — Hogy *Anholtha*, minekutánna a' mi posztunk magát innen *Iffelburghoz* jó rend vízfíza vontá, az ellenség bé-szállott, azt a' közelebbi *Bétsi* Ujjságban lévő Gróf *Klerfe* hír-adásából is láttyuk. Az ezt meg-előzött néhány rend-beli apróbb öfzve-tsapásokban, a' Gyulaiánások között 2 embereink estenek-el, 1 nem találtatik. Egy *Schlichtig* nevü Hadnagyunk a' *Zold-Ládonok* között, a' ki igen jól viselte magát, veszedelmes sebet kapott a' fején.

Ez alatt nem meszfze ide a' mi *Szlui*ni határ Regimentünk' Obersterinek *Jelacsics*nek posztyaira is reá ütött az ellenség vagy 2 falukban, a' hova kemény kártáts és golyobis tüzet adván reájok, a' mi éink is valami egy oráig igen jól oltalmazták magokat, a' midön végre onnan, nem annyira az ellenségtől való meg-támodtatás, mint inkább a' faluknak rozf fekvése miatt, magokat hatrább vonni kéntelenek vóltanak. Az ellenség ide is el-jött utánnok, és 2 ágyukból keményen tüzelt reájok: de nekünk is egy ágyunk jól dolgozván, nem tsak hogy az ellenség' ágyuji el-halgattak, hanem Oberster *Jelacsics* ekkor, a' *Kinszky* és *Karajtzay* lovasait, és a' *Szlui*ni *Vadászokat* az ellenségnek néki botsátván, öt meg-szalasztotta, és az előbbeni 2 falukból is ki-verte. A' Frantziák minden úton el-széledve szaladtanak-el, és leg kevesebben mentenek vólna életben el, ha tsak a' miéinket az alkalmatlan föld és rozf utak, az ő kergetésekben meg nem akadályoztatták vólna. Így is néhány holtyaikat és számos sebeiket hagyták a' faluban, és a' lakosoknak vallás-tételek szeréat, minden találtatható szekereket öfzve gyülytvén, azokat is meg-sebessedt emberekkel rakva vitték-el. Nekünk 2 holtyaink és 18 sebesseink vóltanak.

Arról is emlekezik továbbá Gróf *Klerfe*, hogy

képpen *Butsu-járással*, a' mellyen minden Parochiális és Klástroni papi Gyülekezetek meg-jelennek, és e' végre mind két versben az ide való Augustiniánus Udvari Templomban gyülekeznek dél előtt öfzve, a' honnan előbb a' Sz. *Mihály*, innen a' *Schottenen* lévő, innen pedig végre a' Sz. *István* Templomába megyen a' Procefsió, a' hol *Prédikátzió* és áhitatos Isteni-tisztelet leizen. „

„A' *Jubileumi* bün-botsánattal soha nem arra tze-loz az Eklésia, hogy a' bünöföket az Istennek tartozó elég-tétel alóll minden módon egészízen fel-ol-dozza: hanem tsak arra a' végre ajánlja nékiek a' *Krisztus*' véghetetlen érdemeit, mint elég-tételnek áldozat-tyát, egy részről, hogy más részről a' bünösök, ezen érdemeket, a' magok jó tselekedeteik által, magoknak tulajdoniáikká tegyék. Ez az oka, hogy az Eklésia, minden *Jubileumnak* alkalmatofságával, éppen ezen jó tselekedeteket, a' *Jubileumi* gyümöltseiből való részesülhetésnek *Fel-tételeiül* ki szokta rendelni. A' jelen való *Jubileumra* nézve, a' P a p á ö szentsége által nyilvánlagosan meg-határozottatott *Fel-tételek* ezek:

1) A' *Jubileumnak* ideje alatt, itt *Bétsben*, a' feljebb meg-nevezett 4 Templomokban 15 napok alatt egymás után, vagy, ha valakinek környülállásai így nem engednék, nem egymás után következő 15 napokon, meg kell jelenni.

2) A' *Keresztyén Catholica Eklésiáért*, és a' kedvetlen időknek el-fordittatásáért, mindenikben a' nevezett Tomplomok közzül, a' *Mi Atyánkot* 5-ször, az *Idvezlégy Máriát* is 5-ször, a' *Hiszek egy Istent* pedig egyszer, egész és valóságos áhitatofsággal el kell imátkozni.

3) A' 15 napok alatt egyszer, valóságos bünön való bánkodással meg kell *gyonni*, és az Oltárnak sz. Sacramentomával kell élni; meg-jegyezvén; hogy a' külömben is meg-kivántató *Husvét*i gyonást és Szentséggel való élést, ezen *Jubileumhoz* tortozó helyett nem kell számlálni, hanem amannak vagy a' 15 napok előtt, vagy azok után kell meg-esni.

4) Ki-ki tetzése szerént egy pénteket válaszszan-ki a' *Jubileum* alatt, a' mellyen és az azt követő Szombaton, t. i: két nap egy más után, a' más *hött*

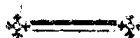
napokra parantsoltatva lévő bötöt, valóságos magameg-tartóztatás által tartsa-meg: ide nem számlálván a' *Pünkösd-Szombati* bötöt, a' melly különben is parantsoltatva vagyon.

5) A' maga tehetségihez képest ki-ki alamisnát adni tartozzék, *Tobiásnak* ezen intése szerént: Adgy alamisnát a' te javaidból, és ne fordítsd-el szemeidet a' szegényektől; mert így leszen, hogy az Ur sem fogja a' maga ábrázatját tölled el-fordítani. Légy könyörülő tehát a' te értekedhez-képeft. Ha téhetős vagy, adakozz gazdagon; ha pedig kevésfel birsz, igyekezz jó szízzel adni: *Tob. 4. 7. 8. 9.*

Frantzia Ország

Nantes 1. Mártz. — „Itt a' Nemzeti Képviselők tegnap *Charettének* bált adtanak, mellynek alkalmatofságával a' többek között, Képviselő *Ruell*, Generál *Canclaux*, *Charette*, és egy 26 ezrtendős, 3000 *Chouánsokat* vezérlett, *Seipeaux* nevü, szép ifjú, el-tevedett atyafi (*Rojalista*) Generális, Contra-tántzokat jártak. *Charettét* a' maga mesterség nélkül való és jó szízzü maga-viseletiért, mindenek kedvellik. O most egy 3000 gyalogokból és 2000 lovasokból álló sereget gyülyt ismét öfzve, hogy Generál *Canclauxval* együtt, a' *Chouánsok'* vezérire *Stoffletre* üfsön.

Boissy-d'-Anglas egy hatalmas beszédet tartott Mártz. 12-dikén a' Conventben, a' felöll, hogy melly nagy ezrtelenség légyen az emberi közönséges egyenlőségnek kívánása: — „A' Hazafiak (úgy mond), jussaikra nézve lehetnek egyenlők, de nem lehetnek, elme-beli tehetségeikre, Virtussaikra, és javaikra nézve. Az e'-beli egyenlőség, a' Státusnak veszedelmet, és a' gazdagok s-szegények között, háborut okozna. Ennek már *Lyonban*, *Nantesben*, és *Mársiliában*, rettentő következéseit szemléltük. — Ezen szavak után, a' tulajdonosok és, napfzamosok, a' Kereskedők és mester-emberek, a' gazdagok és szegények között, a' Haza' javára, egy örökös békeféségnek helyre-állását jóvasolván *Boissy*, végezetre decretáltatni kívánta: hogy azok, a' kik szóvol vagy írás által, a' Királyságnak viszfza-állittatását kívánák, halállal

büntettségnek-meg; s-hogy végre, a' nép között egy jelentés tétetődven közönségessé, ebben az, a' Revolu-
tziónak principiumitól világosittassék-meg. — *Legendre* erre így felelt: — „Leg kedvesebb jelentés a' nép előtt a' lehet, ha mi minden egymás ellen való régi gyűlölségeinkről egyszeriben le-mondunk. Büntettség-meg a' bűnösöket, de a' gyengeségből származott tévelygésekért bocsásunk-meg. Ha mi itt a' Conventben nem tzivédünk, bizonyosan a' nép kö-
zöts is egyesség leszén.”

Az *Guists* mellől való *Bourdon* így vélekedett: — „Ha mi (úgy mond) a' Király Kivánok ellen most is törvényeket hozunk, majd azt fogja a' világ roslunk gondolni, hogy a' közönséges gondolkodás' módgya mi nállunk mind ez ideig ingadozó volt. De különben is, vagynak nekünk már a' Rojalisták ellen törvényeink. A' mi leg jobb jelentésünk a' néphez a' lenne, hogy mi a' Financziának jó lábra-állítással, az *Affignátáknak* kevesítettével, és annak az útnak s-módnak meg-határozásával töltyük időnket, a' melly szerém a' Külső Hatalmatságokkal a' békefésé felett traktálhassunk.”

Reubel Boissyval tartott egyéb képpen, tsak a' Király' kívánásért a' halált nem hagyta helye, így okoskodván: — „A' mi Játék-nézö-helyeinken ezen szavak: *éljen a' Respublika!* meg vettetésbe jöttek. A' kenyér sütök' és mézfárosok' bolyaik előtt fokadozó nép, olyan bizodalommal, hogy a' Királyság kényeret ad, és a' támodás a' szükséget nem neveli, az 1789-dik esztendő beli Constitutziót, az az, a' Királyságot kívánnya. A' Convent Republicánus: a' mit ti az egész világ előtt egy Pátensben hirdesetek-ki. (Itt nagy rapsolás kezdődött, és a' Conventnek minden tagjai fel-álván, kiáltották: *éljen a' Respublica!*) Lehetetlen, hogy a' mi Respublikánk örökké ne tartson; mert a' mi meg-lelketlenített tagjainkon kell annak keresztül menni, a' ki azt meg akarja támadni. Hogy? - hogy? s-hát a' Frantziák az *Emigránsok'* prédájivá válnának e'? Nem: a' Respublikánusok együve verik magokat, és erőfsek. Ha vagynak az országban olyan manyák, a' kiknek a' Respublikánusokkal egy tárfaságban élni nem tetszik, az ilyenek el-mehetnek

Az én kívánságom abban áll, hogy a' Törvény-hozó Commissió szorgalmasan vizsgálja és határozza-meg, mit kelljen szorofs értelemben Rojálistaságnak nevezni, és ennek némelly bizonyos grádusaira, szemkivettetéssel való büntetést határozzon. „ — A' *Reubel* javaslása helybe hagyatott, decretáltatott, és arról is rendelés tétetett, hogy a' nép között ki-hirdetendő jelentés készíttesék-meg. — (Ha az ember ezt a' *Reubel* hezfédit jól meg tekinti, által látthattya, hogy a' Frantzia Revolutzió közel vagyon ismét egy nagy változáshoz, annyira, hogy kételkedni lehet rajta, valyon az 1789-dik-beli Constitutziót, az 1793-dik-belinek, nem önként elibe fogják e' a' Frantziák tenni. — A' nép-tolyongásokban *Király kívánása hallatik! de a' Convent Republikánus!* s-több e' félek, fokot jelentenek. — A' választya-el a' dolgot, hogy a' Revolutzió principiumiról közönségsé tétetendő jelentés, miként fog a' néptől fogadtatni.)

A' 12-dik Mártziusi ülésben, *Cambáceres* egy olyan 7 punktumokból álló *Projectomot* ter elsztetett a' Commissió' nevében a' Convent elibe, a' melly, elő-hozáft érdemlő vetélkedésekre adott alkalmatosságot, Ot punktumait az ő Projectomának, ugyan akkor decretálta is a' Convent, hanem kettejit elhalasztotta. A' decretáltatott punktumok ezek: — „

1) A' Köz-jóra ügyelő Commissió a' Republica' nevében, a' *Békeesség, Szövetség, Fegyvernyugvás, Neutralitás és Kereskedés* dolgában, traktálhat, és az ezeket illető fel-tételeket, meg-határozhattya.

2) Ezen Trakták' meg-kötésinek könnyítésire és elő-mozdítására szükséges minden féle készületeket, meg-teszen.

3) A' Traktáknak, ha a' Commissiónak tagjai éppen magok folytatták azokat az idegen Hatalmas-ságokkal, neveiket ők magok, külömben pedig azok a' Ministerek fogják alájok írni, a' kiknek a' Commissió, a' traktálásra teljes hatalmat adott.

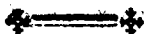
4) A' Traktáknak nem leszen erejek addig, mig azokat a' Nemzeti Convent a' Köz-jóra ügyelő Commissiónak jelentésire, meg nem vizsgálja, helybe nem hagyja, és meg nem erősíti.

5) Az előre meg-kivántató és különös együtt való beszélgetések, valamint a' Fegyvernyugvás és a' Traktálás alatt való Neutralitás is, a' második punctum alatt bé-foglaltatva vagynak, melyre nézve azokhoz nem kivántatik a' Conventnek különös helybehagyása.

A' vetélkedések ezen meg-erősített, és még hátra lévő punctumok felett, minek előtte decretáltattak volna, így folytak: — „A' Republikai országlásformákban (mond *Pallás*) a' külső országokat illető dolgoknak rendbe-fzedése, örökké a' leg terhesebb volt. Igen nagy gyűlés azzal nem bajolhat: Bé-töltető Tanátsra pedig igen nagy hatalmat bizni, veszelem. A' Köz jóra ügyelő Commiszió, hogy ezen nehézséget el-hárithassa, egy 12 személekből álló Tanátsot javasol néktek, a' melly meg-visgálja, hogy valyon a' Köz-jóra ügyelő Commiszió előtt forgó dolog, hafznos e' ? és titkot kíván e' ? Az én ítéletem ellenben az, hogy így nem éritek-el valóságos tzelotokat. A' Commiszió könnyen öszve veszhet a' melléje rendeltetett Tanátsal. Ha ez hibázik, a' Commiszióra veti a' hibát, hogy az nem jól adta elibe a' dolgot; a' mellyről tehát sok személiek tartozván felelni, erő nélkül való leszen., — „Továbbá, az 5-dik punctum igen ki-terjeszti a' Köz-jóra ügyelő Commiszió' hatalmát: u. m. a' melly szerént, a' Traktáknak nagyobb részéhez nem fog a' Convent helybehagyása meg-kivántatni. Mint p. o. ez szerént a' *Toskanával* való Trakta is, mint tsak neutralistaságot illető dolog, nem tartozott volna a' Convent elibe. „

„Ha a' Conventben (szoll *Hermann*) arról tételnek jelentés, hogy nevezetes projectom vagyon munkában: a' Politicusok ezt a' projectomot tsak hamar ki-találnak, mi legyen: a' mi tsak annyi, mint-ha egész *Europának* meg-mondottátok volna., — *Boissy* úgy vélekedett, hogy, ha a' Köz jóra ügyelő Commiszió mellé még egy 12 személiekből álló Tanáts rendeltetnék, ez azt jelentené, hogy a' Convent nem bizik emehez. — „Mihellyest a' külső dolgok forognak kérdésben (felel *Cambaceres*), akkor

bizodalommal viseltetünk, az én kívánságom az, hogy a' titkos Traktáknak meg-kötését bizzuk reá.

Chazal tovább ment, és azt javasolta, hogy a' Convent az ilyen történetek alkalmatofságával, mint az *Angliai* Parlamentom formáldogyék Commissióvá. (az az: hogy ilyenkor ne közönségesen tanátskozzék) — *Cambaceres*, ezt a' módot azért nem hagyta helybe: — „hogy az után más történetekben is módivá talál-
na lenni az ilyen nem közönséges tanatskozásnak ne-
me: pedig az ilyen uj módí eszközöktől erőssen
örizkedni kell, a' mellyek ha számosodnak, vesze-
delmesek lehetnek. Hiba a' Republikának mostani
állapottyát, a' melly siető és titkos eszközöknek elő-
vételit kívánnya, az ő Constitutzionális állapottyától
meg nem különböztetni. Ekkor vetélkedhetek a' fe-
lett, hogy titkos Artikulusokat el kell e' fogadnatok?
most ellenben az előtökbe jövő Fejedelmeket el kell
fogadnatok. Azonban, akar egy más Commissióra
bizzátok a' Köz-jóra ügyelő Commissió' munkáinak
meg-visálását, akar pedig maga vigye azt a' Con-
vent véghez, mindenik mód fzerént elég szorofs fe-
lelet alá leszen ő vettetve. — (Ez a' kérdés, hogy
t. i: el-kell e' a' békeféség dolgában titkos Artikulu-
sokat is fogadni? s-ha el kell, mi módon kell azo-
kat meg-erősíteni, hogy titokban maradhasanak?
olyan fontosnak tettzik lenni a' Convent előtt, hogy
ezen második hozfzás vetélkedés után, harmadszori
meg-visgálásra is el-halasztotta azt.)

A' Köz-bátorságra ügyelő Commissió arról tett
a' Conventben jelentést, hogy *Párisnak* utzáira két
rend-beli irások rakattattak-ki, mellyekben a' nép,
siető támadásra intettetik. A' Commissiók mindent
el-követnek, hogy a' zürzavarnak elejit vehessék, és
hogy eleség-beli szükség ne adgya most magát elő.
— (*Vagy a' Jákobinusok utolsó dőfést éreznek az
oldalokban; vagy más nagy dolog forog fenn.*) —
A' nép minden ízegeletben a' *Dümurier* Mémóár-
jait olvassa, mellyben ő egyebek között azt is vitat-
tya, hogy Frantzia ország egy Constitutzionális Ki-
rály nélkül lábra nem állhat.